

přehlédnouti, že jako odbytné jest žádána cena sudů. V pravdě je to nárok náhradní, oděný v roucho výkupného, který vznikl tím, že žalovaný nesplnil svého závazku, sudy vrátiti. Žalobce by byl býval oprávněn, žádati zaplacení cen sudů již před 26. únorem 1919 a kdyby je byl žádal, byl by žalovaný musel platiti ve starých korunách. Jde tedy v pravdě o rozhodnutí, v jaké měně jest nyní po měnové rozluce konati placení, jež konáno býti mělo ve starých korunách. Řešení této otázky jest však právě dle smlouvy St. Germainské (čl. 248 lit. d) vyhraženo dohodě účastněných států, po případě rozhodnutí reparační komise a jest účelem vládního nařízení ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n., aby nebyla vydávána další soudní rozhodnutí o otázce, jež má býti v dohledné době zmíněným způsobem upravena, a aby bylo tomu zabráněno, by soudní rozhodnutí po případě nemusela býti pak dodatečně měněna. Dlužno proto za to míti, že též rozhodnutí o tom, v jaké měně jest v tomto případě odbytné platiti, jest zmíněným vládním nařízením prozatím zakázáno. Rozhodnutí o nároku na vrácení sudů nemůže býti odděleno od rozhodnutí o výkupném, poněvadž by jinak bylo zmařeno právo žalovaného, zaplatiti výkupné a zprostiti se takto povinnosti, vrátiti sudy. Jest proto nezbytno, aby bylo přerušeno též řízení o nároku na vrácení sudů.

Čís. 1309.

Patrně-li, že způsob opravného prostředku, jehož bylo nejen dle jména, nýbrž dle celého obsahu podání skutečně použito, zvolen byl stranou úmyslně, vyřídí se opravný prostředek dle této zjevné vůle strany a odmítne se jako nepřipustný, bylo-li ve volbě pochybeno.

Pochybil-li soud ve formě rozhodnutí, lze opravný prostředek přizpůsobiti buď formě, v níž bylo rozhodnutí vydáno, nebo formě, v níž soud dle zákona byl by měl rozhodnouti.

(Plenární rozhodnutí ze dne 28. listopadu 1921, č. pres. 1210/21.)

U odvolacích, pokud se týče rekursních soudů právě tak jako u nejvyššího soudu dochází k různosti názorů o tom, jaký význam jeví pochybená volba opravného prostředku. Případy, o něž se jedná, lze zařaditi do dvou skupin. Jedna zahrnuje v sobě případy, kde soud rozhodl ve formě, zákonem předepsané, ale opravný prostředek nepřimyká se co do svého způsobu formě soudního rozhodnutí, druhá skupina chová v sobě případy, kde sám soud pochybil ve formě rozhodnutí. By docíleno bylo jednotnosti soudního rozhodování, předložil první prezident nejvyššího soudu věc plenárnímu senátu, jenž usnesl se na shora uvedených právních zásadách.

Důvody:

A. Prvá skupina. Případy, náležející do této skupiny, jsou dvojího druhu: 1. Obsah podání nezustavuje o tom pochybnosti, že straně tanul na mysli a chtěl jí býti použit zákonem předepsaný způsob opravného prostředku, strana však opravný prostředek pojmenovala neb upravitila nesprávně. 2. Z obsahu podání jest patrné, že strana vědomě, úmyslně

použila toho způsobu opravného prostředku, jakým podání obsahově skutečně jest. K č. 1. Tyto případy nezavdají nyní, hledíc k výslovnému předpisu § 84 odst. 2 c. ř. s. v doplněném doslovu dle novely o úlevách soudních, příčiny k pochybnostem. Zde jedná se vskutku jen o pouhé nesprávné pojmenování, pokud se týče ustrojení opravného prostředku. K č. 2. Mínění se rozcházejí. Jedni i v úmyslné volbě nesprávného způsobu opravného prostředku shledávají nezávažný formální poklesk, jiní odmítají opravný prostředek jakožto nepřípustný. Dlužno rozhodnouti se pro tento druhý výklad zákona. Na tyto případy nelze použiti předpisu § 84 odst. 2 c. ř. s. Nejedná se zde o pouhé nesprávné pojmenování neb ustrojení opravného prostředku, jenž stranou dle její volby správně byl pojmenován a ustrojen. Stanovisko soudu k těmto případům dlužno hledati v poměru soudu a stran ku předpisům procesuálním. Předpisy ty jsou předpisy veřejnoprávními, mají ráz předpisů nutkavých a lze uchýliti se od nich pouze tam a potud, kde a pokud zákon soudu nebo stranám to dovoluje ať výslovně, ať tím, že souhlas lze u zákonodárce předpokládati. Právo procesní přesně stanoví, jakým způsobem lze a nutno dovolati se činnosti soudů a v jaké formy tato činnost soudů se má přiodívati. Není zásadně dovoleno, ani stranám, by samovolně zvoleným způsobem činnost soudů vyvolávaly, ani soudu, by dal se jinými cestami, než jaké mu jsou procesuálními předpisy vytýčeny. Soud ve sporném řízení není ochráncem a opatrovníkem stran, jemu není dovoleno, by k vůli hmotnému právu obětoval právo formelní. Lze-li snad soud v oboru hmotného práva alespoň do jisté míry zjednati oproti strnulé přísnosti zákona průchodu zásadám slušnosti a vyšší spravedlnosti, není mu dovoleno, by za tímž účelem slevoval z toho, co právem procesním jest nakázáno. Procesuální liknavost a neobezřetnost jedné strany má v zápětí formelní právní účinky, z nichž nabývá práv odpůrce a jichž mu ze soudcovy blahovůle vůči druhé straně nelze odejmouti. Soudní řízení jest ústrojným celkem. Uvolnění některé podstatné součástky tohoto ústrojí vedlo by k uvolnění celého ústrojí, ze spořádaného soudního řízení stala by se libovolná, neuspořádaná změť, těžce ohrožující právní bezpečnost a právní jednotu. Civilní řád soudní jasně praví, kde toho kterého opravného prostředku lze a nutno použiti. Volila-li strana nesprávný způsob opravného prostředku, dovolává se přezkoumací činnosti opravné stolice způsobem, kterým této přezkoumací činnosti nelze dle zákona vyvolati, opravné stolice nebylo se dovoláno vůbec a nutno pochybeně zvolený opravný prostředek jako nepřípustný odmítnouti. Soud není oprávněn, by pochybenou volbu opravného prostředku straně prominul. Tím osobeval by si právo, jehož mu zákon nikde nepřiznává (viz Klein, Vorlesungen, stránka 299). Otázka, jaký opravný prostředek tanul straně na mysli a zda vědomě, úmyslně volila tento opravný prostředek, jest již otázkou kasuistiky případů.

B. Druhá skupina. Nanmoze jeví se sklon, odmítati opravný prostředek i tehda, když byl přizpůsoben skutečně použité formě soudního rozhodnutí, i tehda, když přizpůsoben byl té formě soudního rozhodnutí, již mělo by bývalo býti použito. V onom případě poukazuje se k tomu, že poklesk soudu ve formě neopravňuje stranu, by v téže chybě pokračovala, v druhém případě upírá se straně právo, by opravovala chybnou formu soudního rozhodnutí a dle toho volila způsob opravného prostředku.

Již tato změň názorů ukazuje, že ani to ani ono stanovisko není udržitel-ným. Přizpůsobí-li strana opravný prostředek chybně volené formě soud-ního rozhodnutí, jedná formálně úplně správně. Zákon káže jí, by z roz-sudku se odvolala, proti usnesení podala rekurs atd. Bylo by ničím ne-odůvodněnou tvrdostí, kdyby za poklesek soudu byla trestána strana, která při opačném postupu vydána jest nebezpečí, že bude opravný pro-středek odmítnut, poněvadž nepřimyká se formě rozhodnutí, již soud sku-tečně, byť i mylně, byl použil. S druhé strany byl by sklon k tomu, od-mítati opravný prostředek, zvolený nikoliv dle chybně použité, nýbrž dle zákonem předepsané formy soudního rozhodnutí pokusem, nutiti stranu k tomu, by následovala soud na chybně zvolené cestě, dávati tomuto po-klasku schválení a činiti ho nedotknutelným. Také zde jest strana na rozcestí, z něhož by vlastně nebylo východiska (viz Hora, Odvolání, stránka 12 a 13).

Čís. 1310.

Pro uplatňování nároku proti státu na náhradu zpět zaplacených vyži-vovacích příspěvků jest pravidelný pořad práva vyloučen. S otázkou, zda má místo vyjimečná příslušnost zemského soudu v Praze podle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. netřeba se, byla-li žaloba vzne-sena na jiný soud, vůbec zabývati.

(Rozh. ze dne 29. listopadu 1921, R I 1342/21.)

Žalobci byly vyplaceny vyživovací příspěvky dle zákona ze dne 16. prosince 1912, čís. 237 ř. zák., ježto syn jeho byl povolán k činné službě vojenské. Později bylo zavedeno proti němu trestní řízení pro podezření ze zločinu podvodu, ježto prý mu byly vyživovací příspěvky vyplaceny pouze na základě nesprávného jeho předstírání. Žalobce za trestního řízení obdržené příspěvky státní pokladně vrátil, a když pakl byl z obžal-by pro zločin podvodu právoplatně sprostěn, domáhal se vrácení zpět vyplacených příspěvků, opíraje žalobu o § 10 zákona ze dne 16. prosince 1912, čís. 237 ř. zák. a § 1431 obč. zák. Žalovaný erár vznesl námitku nepřipustnosti pořadu práva, již s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl a žalobu odmítl. R e k u r s n í s o u d námitku nepřipustnosti pořadu práva zamítl. D ů v o d y: Soud první stolice jest toho právního názoru, že nárok ža-lobcův na vrácení vyživovacího příspěvku jemu dříve přiznaného a vy-placeného, vznesený z d ů v o d u o b o h a c e n í po rozumu § 1431 obč. zák. nelze uplatňovati pořadem právním, nýbrž jedině cestou správní, poněvadž prý příspěvek ten má povahu veřejnoprávní. S názorem tímto soud rekursní nesouhlasí. Dle § 1 j. n. přísluší soudům rozhodovati pouze o n á r o c í c h s o u k r o m o p r á v n í c h. Takovým nárokem jest však žalobcův nárok, opírající se o bezdůvodné o b o h a c e n í po rozumu § 1431 obč. zák. Žalobce neuplatňuje žalobou nároku veřejnoprávního, tedy nároku, opírajícího se o právo veřejné, nýbrž nárok, vyvěrající z ryze soukromoprávního předpisu § 1431 obč. zák. Při tom jest úplně nerozhodno, zda jde o vrácení příspěvku vyživovacího, který jest ne-sporně povahy veřejnoprávní. Také na tom nesejde, že při rozhodování o žalobě bude nutno luštiti prejudicielní otázku, zda žalovaný erár právem